

УДК 69.003:339.03

О.І. Медяник

РЕАЛІЗАЦІЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

АНОТАЦІЯ

Пропонується альтернативна традиційним підходам методика оцінки конкурентоспроможності будівельних організацій, яка, на відміну від традиційних підходів, враховує сучасні вимоги щодо організації операційної системи генпідрядника як провідної ланки втілення будівельних проектів. Завдяки новій структурі параметрів та їх універсальному виміру, методика забезпечує достовірну оцінку конкурентоспроможності будівельних організацій-виконавців їх спроможність до ефективного втілення будівельних проектів - як основу участі фінансово-кредитної установи чи інвестиційної компанії в інвестуванні будівництва.

Ключові слова: конкурентоспроможність, будівельна організація, інвестор, ієрархія параметрів, проектно-цільовий підхід, вартісно-орієнтований підхід.

АННОТАЦИЯ

Предлагается альтернативная традиционным подходам методика оценки конкурентоспособности строительных организаций, которая, в отличие от традиционных подходов, учитывает современные требования по организации операционной системы генподрядчика как ведущего звена воплощения строительных проектов. Благодаря новой структуре параметров и их универсальном измерения, методика обеспечивает достоверную оценку конкурентоспособности строительных организаций-исполнителей их способность к эффективному воплощению строительных проектов - как основу участия финансово-кредитного учреждения или инвестиционной компании в инвестировании строительства.

Ключевые слова: конкурентоспособность, строительная организация, инвестор, иерархия параметров, проектно-целевой подход, ценностно-ориентированный подход.

ANNOTATION

Suggested alternative approaches to traditional methods of assessing the competitiveness of construction companies, which, unlike traditional approaches, taking into account modern requirements to the operating system as the leading contractor level implementation of construction projects. The new structure parameters and their universal measurement technique provides a reliable assessment of the competitiveness of construction companies performing their capacity for effective implementation of construction projects - as a basis for participation of financial and credit institution or investment firm investing in construction.

Keywords: *competitiveness, construction companies, investors, the hierarchy of options, design and targeted approach, value-oriented approach.*

Актуальність теми дослідження. Адаптація будівельного виробництва до єровимог вимагає системного поліпшення економічних відносин між учасниками інвестування та будівництва, що, в свою чергу, потребує створення нової системи параметрів оцінки фінансового потенціалу будівельних організацій - учасників реалізації інвестиційних проектів. Створення відповідної сучасним вимогам ринку методики оцінки конкурентоспроможності будівельних організацій, що дозволить інвестору та замовнику достовірно оцінити їх тендерні переваги при підготовці інвестування будівництва, визначає актуальність даної статті.

Постановка проблеми. Метою досліджень, які відображені в даній статті, визначена системи багатофакторної оцінки фінансового потенціалу будівельної організації як складової оцінки замовником її тендерних переваг та передумови її успішної участі в реалізації будівельних інвестиційних проектів.

Виклад основного змісту. У науковій літературі не дано однозначного трактування категорії конкурентоспроможність у застосуванні до будівельних підприємств – виконавців будівельних робіт, а відсутність останнього унеможливорює створення дієвого механізму ефективного формування та використання ресурсів будівельних організацій як специфічних операційних систем. З врахуванням існуючих напрацювань вітчизняних і зарубіжних вчених та думок автора, що висвітлені в попередніх роботах, є потреба багатоаспектного розгляду категорії «конкурентоспроможність» БП у застосуванні до будівельних підрядних організацій, що в наступному

стане основою для достовірної прикладної оцінки стану конкурентоспроможності, яка б відображала уявлення та стратегічні наміри інвестора та давала підстави вважати дану будівельну організація надійним діловим партнером при реалізації будівельного проекту .

Предметом моделювання є *стан конкурентоспроможності будівельної організації як синтезоване відображення:*

- наявного ресурсного потенціалу;
- спроможності БО формувати і коригувати структуру ресурсного потенціалу у відповідності із стратегією та портативними потребами;
- ретроспективно оціненої спроможності управляти зазначеним потенціалом на обраному сегменті будівельних робіт та послуг;
- вміння достовірно оцінювати реакції зовнішнього середовища та відповідно коригувати на операційну діяльність БО.
- дана категорія ситуативною: не лише фактичною, але й віртуальною змінною, що характеризує спроможність організації використати даний власний потенціал в певній управлінській ситуації, в певних часових та ресурсно-кадрових обставинах .
- поліпшення стану щодо конкурентоспроможності БП у обумовлюється не лише наявністю й обсягами ресурсів, а, насамперед, ефективністю стратегічного і оперативного управління, що успішно протистоїть негативним впливам зовнішнього оточення організації та використовує його сприятливий вплив.

З врахуванням такого комплексного розгляду категорії «конкурентоспроможність» БО є *потреба при формування прикладної методики її оцінки раціонально сполучити аналітичний, функціонально- вартісний , ситуаційний, проектно-цільовий та іміджевий підходи.*

Предметом моделювання є стан конкурентоспроможності БП як відображення її ресурсно-кадрового, управлінського та іміджевого потенціалу (БО) , що розглядається через систему регуляторів індикаторів) і забезпечує БО стійке управління власними ресурсами з врахуванням стратегічних та оперативних потреб БО та достовірно оцінених реакцій зовнішнього середовища.

Математична формалізація моделі в укрупненому вигляді подана системою рівнянь (1). Складовими моделі є :

$$FK^{AGR} = \sum_{d=1-3} PK_d \cdot SV_d = DF_1SV_1 + DF_2SV_2 + DF_3SV_3; \quad d= 1-3;$$

$$\sum_d SV_d = 1 \quad (1);$$

$$DF_d = \sum_{m=1-3} (\sum_{m=1-3} \check{Z}_{md}^U \cdot SN_{md}) = \sum_{m=1-11} \check{Z}_{m1}^U \cdot SN_{m1} + \sum_{m=1-8} \check{Z}_{m2}^U \cdot SN_{m2} +$$

$$\sum_{m=1-7} \check{Z}_{m3}^U \cdot SN_{m3}; \quad \sum_m SN_{md} = 1 \quad (2);$$

$$\check{Z}_{md}^U = TR_{md}(\check{Z}_{md}^R) \quad (3)$$

FK^{AGR} - *результуючий показник моделі* - агрегований показник конкурентоспроможності в універсальних одиницях, за яким оцінюють стан БО щодо конкурентоспроможності шляхом інтеграції дефлекторів по окремим платформам потенціалу будівельної організації (ФПБО)

$PK_d = PK_1 - PK_3$ - параметри вищого рівня моделі - *три платформи конкурентоспроможності*, які відображають багатоаспектний підхід до розгляду цієї категорії з врахуванням специфіки операційної діяльності підрядної, проектно-орієнтованої БО;

DF_d - *дефлектори - універсальні індикатори* - показники вищого рівня моделі, що відображають прийняте тлумачення стану конкурентоспроможності БО по окремій платформі;

d - порядковий номер (індекс) платформи та дефлектора;

m - порядковий номер індикатора;

\check{Z}_{md} - первинні індикатори - структуровані по платформам аргументи нижнього рівня параметри моделі – що забезпечують оцінку фінансового потенціалу БО, її фінансової спроможності та реактивності у взаємодії з зовнішнім середовищем (в першій платформі -11 індикаторів, в другій – 8, в третій -7);

\check{Z}_{md}^R - первинні індикатори у фізичних одиницях (реальному вимірі);

\check{Z}_{md}^U - первинні індикатори в універсальному вимірі (індекс);

TR_{md} - перехідні шаблони – спеціально розроблені для кожного з первинних індикаторів формалізовані розрахункові процедури (шаблони) переходу від реального (фізичного) виміру показника до універсального виміру (у вигляді індексів).

SV_d - сполучники верхнього рівня – коефіцієнти, за допомогою яких первинні дефлектори сполучаються (інтегруються) у результуючий показник;

SN_{md} - сполучники нижнього рівня – коефіцієнти, за допомогою яких первинні індикатори сполучаються (інтегруються) у дефлектори платформ;

Отже, розрахунковий апарат моделі забезпечує зручне і адекватне оцінювання конкурентоспроможності потенціалу БО через систему 26 параметрів (первинних індикаторів), згрупованих у три платформи. Перша група параметрів відображає результативність та маневреність використання фінансових ресурсів за підсумками реалізації будівельних проектів за 3-5 років, що передують розгляду замовником в процесі тендеру доцільності участі даної організації в реалізації певного будівельного проекту. Слід зазначити, що параметри цієї групи охоплюють як фінансові результати діяльності БО по окремим проектам, так і в цілому розкривають ефективність менеджменту БО в реалізації її стратегії;

Таблиця 1.

Структура параметрів моделі інтегрованої оцінки конкурентоспроможності БО.

Шифр та назва платформи DFd	Шифр первинного індикатора Zdm	Зміст первинного індикатора платформи (Zdm)	Одинці - первинного виміру
1	2	3	4
DF₁	Z₁₁	Середній за 3 роки фінансовий результат (балансовий прибуток) БО	тис.грн./рік
Платформа ПК₁ «Оперативність ресурсовикористання і маневрування»	Z₁₂	Середній за 3 роки рівень оборотності оборотних активів БО,	обертів/рік

	Z_{1,11}	Індекс максимальних коливань фінансового результату - оцінене за останні 5 років відношення максимального квартального прибутку циклу до мінімального прибутку (або збитку) за цей же період.	Індекс (>1)
DF₂	Z₂₁	Середній для БО за 3 роки обсяг активів	(тис.грн./рік).
Платформа ПК₂ «Оцінка тилу БО щодо стійкості»	Z₂₂	Обсяг оборотних активів на 1 грн. обсягу реалізації продукції БО (виконання БМР та надання послуг).	Частка одиниці

	Z₂₁	Середній для БО за 3 роки індикатор забезпеченості власними оборотними коштами, що визначається відношенням власних оборотних коштів до обсягу власних джерел утворення майна.	Відношення, частка одиниці
DF₃			
Платформа ПК₃ «Захист та протидія стратегічним втратам»	Z₃₁	Середній за останні 3 роки індекс негайної ліквідності активів БО.	Індекс, одиниць
	Z₃₂	Середній за останні 3 роки індекс негайної ліквідності активів БО.	Індекс, одиниць

	Z₃₇	Індикатор протидії банкрутству - середня для БО за 3 роки частка чистого оборотного капіталу організацій в загальному обсязі його джерел.	Частка одиниці
DF₄	Z₄₁	Виконавча дисципліна БО - оцінюється за часткою своєчасно введених цією організацією об'єктів за останні 3 роки як відношення вартості своєчасно виконаних БМР до вартості всіх БМР за цей період.	Частка одиниці
Платформа ПК₄ «Адміністративно-управлінська та іміджева складова конкурентоспроможності БО»
	Z₄₅	Експертна оцінка функціонально-технічної компетенції керівника проекту. Оцінюється у відносних одиницях.	Відносні одиниці
	Z₄₆	Експертна оцінка готовності команди проекту до підготовки проекту та протидії ризикам передінвестиційної та інвестиційної фаз проекту.	Відносні одиниці

Перша група параметрів відображає результативність та маневреність використання фінансових ресурсів БО за підсумками реалізації будівельних проектів за 3-5 років, що передують розгляду доцільності участі даної організації до ССО. Слід зазначити, що параметри цієї групи охоплюють як фінансові результати діяльності організації по окремим проектам, так і в цілому розкривають ефективність менеджменту організації в реалізації її стратегії.

Склад параметрів *другої платформи* було підбрано так щоб якомога достовірніше відобразити зусилля топ-менеджменту БО на поліпшення структури виробничої програми (БМР) в бік зростання у вартості БМР частки послуг БО, а також успішність діяльності керівництва БО в напрямі зростання частки власних оборотних активів та забезпечення більшого рівня фінансової стійкості організації в процесі підготовки та будівництва об'єктів.

Третя платформа в складі 7 параметрів дає підстави інвестору проекту (і майбутньому діловому партнеру БО) дослідити її віддаленість від критичного стану щодо ймовірності банкрутства (в оцінці за часткою чистого оборотного капіталу в загальній вартості джерел утворення майна). Принципово новими параметром в складі цієї платформи є наступні параметри:

\check{Z}_{33} - середньоквартальний індекс освоєння реальних інвестицій в будівельному проекті, що споруджувався даною організацією в якості генпідрядника, тис.грив./кварт.;

\check{Z}_{34} - поточне відношення ліквідної експертної вартості проекту до його загальної кошторисної вартості на поточний момент інвестування половини вартості проекту, що визначена в зведеному кошторисному розрахунку, частка одиниці.

Четверта платформа в складі 6 параметрів відображає адміністративно-управлінську та іміджеві складову конкурентоспроможності БО, успішність її діяльності на обраному сегменті ринку БМР.

Різні за змістом первинні показники по всім платформам з використанням з використанням спеціальних шаблонів TR_{md} трансформуються до єдиного універсального виміру (у вигляді індексу приросту).

Висновки.

Розрахунковий апарат моделі забезпечує зручне і адекватне оцінювання конкурентоспроможності БО через систему параметрів (первинних індикаторів), згрупованих у 4 платформи. Є всі підстави

розглядати дану модель як інноваційний інструмент системної і достовірної оцінки конкурентоспроможності БО як передумови ефективного втілення будівельних проектів.

Список літератури:

Рижакова Г.М. Методичні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки./Г.М.Рижакова.// Зб. наукових праць «Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин».-Вип.28.-Част.2.- К.: КНУБА, 2012.-С.59-69.

Отримано: 02.04.2013

УДК 69.003.368

**А.Ф. Гойко,
Л.В. Сорокіна**

ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД

АНОТАЦІЯ

Запропоновано інноваційний методичний підхід щодо оцінювання ризиків інвестиційних проектів, пов'язаних із підрядними підприємствами, та його програмну реалізацію в середовищі MS Excel. В основу підходу покладено алгоритм нечіткого висновку типу Сугено.

Ключові слова: *інвестиційні ризики, несвоєчасне виконання БМР, алгоритм нечіткого висновку Сугено, функція належності, фінансовий стан підрядника, рентабельність галузі.*

АННОТАЦИЯ

Предложен инновационный методический подход к оценке рисков инвестиционных проектов, связанных с подрядными предприятиями и его программную реализацию в среде MS Excel. В основу подхода положен алгоритм нечеткого вывода типа Сугено.

Ключевые слова: *инвестиционные риски, несвоевременное выполнение СМР, алгоритм нечеткого вывода Сугено, функция*